

Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego, vol. VIII, A.D. MMX

ARTYKUŁ

Justyna Balcarczyk*

KOLIZYJNE UJĘCIE KWESTII PRZEDAWNIE- NIA W UMOWACH SPRZEDAŻY ZAWARTYCH Z WŁOSKIM SPRZEDAWCĄ

I. Wstęp

Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie analizy kwestii przedawnienia roszczenia wynikającego z umowy sprzedaży lub dostawy zawartej pomiędzy włoskim sprzedawcą lub dostawcą, a podmiotem polskim w sytuacji, gdy strony nie dokonały wyboru prawa. Zagadnienie to, z racji atrakcyjności włoskich towarów oraz ich znaczącego rynku zbytu w Polsce często bowiem pojawia się w praktyce. Poniższa analiza w pierwszej kolejności przybliży odpowiednie normy prawa prywatnego międzynarodowego, w oparciu o które należy wskazać prawo właściwe, a następnie skupia się na odpowiednich normach tak ustalonego prawa stanowiących o zagadnieniu dawności.

II. Analiza kolizyjno-prawna

W sytuacji, gdy pojawia się pytanie dotyczące przedawnienia, w pierwszej kolejności należy sięgnąć do Konwencji o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzonej w Nowym Jorku 14 czerwca 1974 roku.¹

* Dr Justyna Balcarczyk, LL.M. – adiunkt w Zakładzie Prawa Cywilnego i Prawa Międzynarodowego Prywatnego na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

¹ Dalej zwana „Konwencją nowojorską”.

Konwencja ta stanowi jedyny akt prawa międzynarodowego będący rezultatem prac Komisji ds. Międzynarodowego Prawa Handlowego (UNICITRAL) w latach 60. i 70., który został ogólnie przyjęty. Jako iż pozostałe konwencje powstałe w tym czasie nie stały się prawem powszechnie obowiązującym i w konsekwencji nie doprowadziły do harmonizacji prawa obrotu międzynarodowego, prace dotyczące jednolitego prawa materialnego dotyczącego wymiany handlowej były kontynuowane.² Ich ukoronowaniem było uchwalenie w dniu 11 kwietnia 1980 roku konwencji o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów,³ która jednak kwestii dawności nie dotyczy.⁴ Jedynym aktem prawa międzynarodowego w analizowanym zakresie jest więc Konwencja nowojorska.

W dniu 22 marca 1996 roku zostało złożone oświadczenie rządowe w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji nowojorskiej,⁵ natomiast Republika Włoska dotychczas stroną Konwencji nowojorskiej się nie stała.⁶ Nie przesądza to jeszcze o niemożliwości jej zastosowania. Konwencja nowojorska ma bowiem zastosowanie dla stosunku prawnego, w czasie zawarcia którego strony mają siedziby handlowe w umawiających się państwach (art. 3 pkt. 1 lit. a Konwencji nowojorskiej) lub wówczas, gdy normy międzynarodowego prawa prywatnego powodują, że prawo umawiającego się państwa ma zastosowanie do umowy sprzedaży (art. 3 pkt. 1 lit. b Konwencji nowojorskiej). Istnieje zatem możliwość zastosowania Konwencji nowojorskiej także w przypadku, gdy jedna ze stron umowy sprzedaży ma siedzibę handlową w państwie nie będącym jej stroną, o ile normy prawa

² Zob. W. Kocot, *Przedawnienie roszczeń w umowach międzynarodowej sprzedaży w ujęciu konwencji nowojorskiej z 1974 roku*, PPH 9, 1998, s. 1 i n.

³ Dz. U. z 1997 r., Nr 45, poz. 286.

⁴ Zob. W. Kocot, *Zawieranie umów sprzedaży według konwencji wiedeńskiej*, Warszawa 1998.

⁵ Zob. oświadczenie rządowe z dnia 22 marca 1996 roku w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 14 czerwca 1974 roku, Dz. U. z 1997 r., Nr 25, poz. 282.

⁶ Zob. oświadczenie rządowe z dnia 22 marca 1996 roku w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji o przedawnieniu w międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 14 czerwca 1974 roku i zawarta tam lista państw będących stronami Konwencji nowojorskiej. Zob. także listę państw będących stronami Konwencji nowojorskiej zamieszczoną na stronie Komisji Narodów Zjednoczonych ds. Prawa Handlu Międzynarodowego (pod adresem: www.unicitral.org/unicitral/en/unicitral_texts/sale_goods/1974Convention_status.html). Na okoliczność tą powołał się także Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 19 XII 2003 r., III CK 80/02, OSNCP 2005, z. 1, poz. 17.

międzynarodowego prywatnego wskazują jako właściwe prawo państwa, w którym siedzibę handlową ma druga strona i które jest stroną Konwencji nowojorskiej.⁷

W celu ustalenia możliwości zastosowania Konwencji nowojorskiej na zasadzie pośredniej, określonej w jej art. 3 pkt. 1 lit. b niezbędne jest ustalenie prawa właściwego rządzącego stosunkiem prawnym zawartym przez strony i zbadanie, czy częścią wskazanego porządku prawnego nie jest Konwencja nowojorska, co uzasadniałoby jej stosowanie.

W pierwszej kolejności należy więc sięgnąć do krajowych norm kolizyjnych w celu ustalenia, czy na ich podstawie możliwym byłoby zastosowanie do analizowanego stosunku prawnego przepisów polskich, których elementem jest również Konwencja nowojorska. Ustalenie jednak źródła prawa prywatnego międzynarodowego, wyznaczającego w analizowanym stanie faktycznym prawo właściwe jest uzależnione od daty zawarcia umowy będącej przedmiotem analizy. Jeśli datowana jest ona na okres późniejszy, niż 17 grudnia 2009 roku, wówczas zastosowanie znajdzie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 roku⁸ w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I).⁹ Natomiast zawarcie umowy po 22 stycznia 2008 roku, lecz przed 17 grudnia 2009 roku uzasadniałoby odwołanie się do Konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych z 1980 roku, którą Polska jest związana od 22 stycznia 2008 roku¹⁰. Zarówno bowiem w zakresie regulacji przedmiotowej Konwencji rzymskiej,¹¹ jak i Rzymu I¹² znajduje się kwestia dawności.

Odnosnie Rzymu I sprawa jest najmniej skomplikowana, gdyż rozporządzenie wprost wskazuje jako właściwe prawo państwa, w którym sprzedawca ma miejsce zwykłego pobytu, przesądzając tym samym o zastosowaniu prawa włoskiego. Do analogicznych konkluzji prowadzi wykładnia Konwencji rzymskiej, która nie posługuje się precyzyjnym wskazaniem określonego porządku prawnego, lecz nakazuje dokonanie ustalenia poprzez analizę kwestii pozostawania danej umowy w „najściślejszym związku” z określo-

⁷ Zob. J. Zrałek, *Przedawnienie w międzynarodowym obrocie handlowym*, Kraków 2005, s. 82.

⁸ Art. 28 rozporządzenia „Rzym I”.

⁹ Dz. Urz. UE Nr L 177 z 4.7.2008, s. 6–16, dalej jako „Rzym I”.

¹⁰ Dz. U. z 2008 r., Nr 10, poz. 57, dalej jako „Konwencja rzymska”.

¹¹ Art. 10 ust. 1 pkt. d).

¹² Art. 12 ust. 1 pkt. d).

nym porządkiem prawnym, wyznaczającym tym samym prawo właściwe.¹³ W uzasadnieniu wskazano, iż takie rozwiązanie wywodząc się z propozycji doktryny,¹⁴ umożliwia wskazanie prawa właściwego w oparciu o aspekty biorące się ze „środka” samego stosunku zobowiązaniowego, a nie z zewnątrz, co miało miejsce w przypadkach odwoływania się do elementów niestanowiących o istocie zobowiązania, jak chociażby narodowość stron lub miejsce zawarcia umowy. Dodatkowo, taka konstrukcja pozwala na dokonanie powiązania o bardziej ogólnym charakterze sprowadzającym się do określenia funkcji, jaką zobowiązanie odgrywa w relacjach ekonomicznych i społecznych. Charakterystyczne świadczenie jest więc w takim ujęciu niczym innym, niż powiązaniem zobowiązania ze środowiskiem, z którego się wywodzi.¹⁵ Ustalenie tego związku nie następuje trudności w przypadku umów jednostronnych, natomiast w przypadku umów dwustronnych, w tym i umów wzajemnych, przyjmuje się, iż charakterystycznym świadczeniem jest świadczenie o charakterze nie pieniężnym. W przypadku umów sprzedaży oznacza to więc konieczność odwołania się do prawa kraju, w którym swoją siedzibę ma sprzedawca.¹⁶

Dokonując analizy regulacji ustawy z dnia 12 listopada 1965 roku – Prawo prywatne międzynarodowe¹⁷ – mającej zastosowanie do tych umów, które

¹³ Zgodnie z art. 4 ust. 1 oraz art. 4 ust. 2 Konwencji rzymskiej jeżeli wybór prawa właściwego dla umowy nie został dokonany, umowa podlega prawu państwa, z którym wykazuje ona najściślejszy związek. Domniemywa się przy tym, że umowa wykazuje najściślejszy związek z tym państwem, w którym strona, na której spoczywa obowiązek spełnienia świadczenia charakterystycznego, w chwili zawarcia umowy ma miejsce zwykłego pobytu lub w przypadku spółki, stowarzyszenia lub osoby prawnej, siedzibę zarządu. Jeżeli umowa została zawarta w ramach działalności zawodowej lub gospodarczej tej strony domniemywa się, że umowa wykazuje najściślejszy związek z państwem, w którym znajduje się główne przedsiębiorstwo lub, jeżeli zgodnie z umową świadczenie ma być spełnione przez inne przedsiębiorstwo niż główne, z państwem, w którym znajduje się to przedsiębiorstwo.

¹⁴ Za autora tej koncepcji uważany jest A. Schnitzer. Tak także: W. Ludwiczak, *Międzynarodowe prawo prywatne*, Poznań 1958, s. 178; M. Pazdan, *Prawo prywatne międzynarodowe*, Warszawa 1996, s. 116.

¹⁵ M. Giuliano, P. Legarde, *Report on the Convention on the law applicable to contractual obligations*, Journal officiel n° C 282 du 31/10/1980, s. 20–21.

¹⁶ *Ibidem*, s. 21; J. Gołaczyński, *Umowy elektroniczne w prawie prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2007, s. 142; Europejska Sieć Sądownicza do spraw cywilnych i handlowych, *Prawo właściwe – Prawo wspólnotowe*, http://ec.europa.eu/civiljustice/applicable_law_ec_pl.htm.

¹⁷ Dz. U. z 1965 r., Nr 46, poz. 290, ze zm., dalej jako „PPM”.

zostały zawarte przed 22 stycznia 2008 roku, w pierwszej kolejności należy wziąć pod uwagę art. 13, zgodnie z którym przedawnienie roszczenia podlega prawu właściwemu dla tego roszczenia. Regulacja ta nakazuje więc przeniesienie poszukiwania, analogicznie jak w przypadku Konwencji rzymskiej czy Rzymu I, na płaszczyznę kolizyjno-prawną zobowiązania, którego dawność jest badana. Jako iż strony nie dokonały wyboru prawa,¹⁸ ani nie miały miejsca zamieszkania na terytorium jednego państwa w chwili zawarcia umowy,¹⁹ to do zobowiązań z umowy sprzedaży rzeczy ruchomych lub umowy dostawy stosuje się prawo państwa, w którym w chwili zawarcia umowy ma siedzibę albo miejsce zamieszkania sprzedawca lub dostawca.²⁰ Należy jednak pamiętać, iż w przypadku, gdy umowa zostałaby zawarta na tragach publicznych lub należałaby do kategorii umów giełdowych – wskazana regulacja byłaby wyłączona i wówczas prawem właściwym byłoby prawo obowiązujące w siedzibie giełdy lub targu.²¹

Powyzsza analiza wskazywałaby więc na konieczność zastosowania do analizowanego stosunku zobowiązaniowego prawa włoskiego, jako właściwego. Dla takiej konstatacji niezbędnym jest jednak zbadanie regulacji prawa prywatnego międzynarodowego państwa, do którego norma kolizyjna krajowa odsyła w celu ustalenia, czy nie zachodzi tzw. odesłanie zwrotne,²² którego zaistnienie uzasadniałoby jednak zastosowanie prawa polskiego.

Prawo właściwe dla umowy sprzedaży jest określone w normie art. 57 włoskiego prawa międzynarodowego prywatnego,²³ zgodnie z którą prawo właściwe dla zobowiązań umownych jest w każdym przypadku przedmiotem regulacji Konwencji rzymskiej z dnia 19 czerwca 1980 roku o prawie właściwym dla zobowiązań umownych, wykonalnej na mocy ustawy z dnia 18 grudnia 1984 roku,²⁴ nie mającej jednak zastosowania w przypadku, gdy zastosowanie znajdują inne umowy międzynarodowe. Tym samym Konwencja rzymska została adoptowana do wewnętrznego porządku prawnego Republiki Włoskiej, z równoczesnym rozszerzeniem jej zakresu podmiotowego.

¹⁸ Art. 25 § 1 PPM.

¹⁹ Art. 26 PPM.

²⁰ Art. 27 § 1 pkt 1) PPM.

²¹ Art. 28 PPM.

²² Art. 4 § 1 PPM.

²³ *Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato*, L. 31 maggio 1995, n. 218, dalej jako „włoskie PPM”.

²⁴ Nr 975.

Jest ona bowiem właściwa nie tylko dla stosunków prawnych, których stronami są podmioty dla których prawem właściwym jest prawo państwa-strony Konwencji rzymskiej, lecz znajduje zastosowanie w każdym razie, gdy poszukuje się prawa właściwego dla stosunków nią regulowanych.²⁵ W konsekwencji należy ponownie przeprowadzić powołaną już analizę art. 4 ust. 1 i ust. 2 Konwencji rzymskiej, której rezultatem jest wskazanie prawa sprzedawcy jako przejawiającego najściślejszy związek z państwem, w którym strona, na której spoczywa obowiązek spełnienia świadczenia charakterystycznego. Oznacza to, iż zgodnie z Konwencją rzymską, do której odsyła art. 57 włoskiego PPM, prawem właściwym dla analizowanego stosunku zobowiązaniowego jest prawo włoskie. Konstatacja ta pozwala na stwierdzenie, iż w analizowanym przypadku nie mamy do czynienia ze zwrotnym odesłaniem i w konsekwencji rzeczony stosunek jest rządony prawem włoskim.

Mając na uwadze powyższą analizę, której celem było zbadanie, czy poprzez przepisy kolizyjne możliwym jest zastosowanie prawa państwa będącego stroną Konwencji nowojorskiej, wskazać należy, iż nie ma zatem podstaw do tego, by konwencję tą zastosować nawet w drodze pośredniej. Oznacza to więc konieczność odwołania się do prawa włoskiego, jako jedynie właściwego w analizowanym zakresie.

III. Przedawnienie w ujęciu prawa włoskiego

Zgodnie z normą art. 1470 włoskiego kodeksu cywilnego przyjętego mocą Dekretu Królewskiego w dniu 16 marca 1942 roku,²⁶ umowa sprzedaży zdefiniowana jest jako umowa, której przedmiotem jest przeniesienie własności rzeczy lub innego prawa w zamian zapłaty ceny.

²⁵ Analogicznie: wyrok S.U. 02/10994, cyt. za: Bruno Barel, *Diritto Internazionale Privato, Commentario breve*, Cedam 2007, str. 3897. W krajowej literaturze: B. Fuchs, *Statut kontraktowy a przepisy wymuszające swoje zastosowanie*, Katowice 2003, s. 98. Warto również wskazać, iż podobne rozwiązanie zostało zaproponowane w art. 29 projektu ustawy prawo prywatne międzynarodowe zatwierdzonego przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego w dniach 8 i 22 grudnia 2005 roku. Rodzimy projekt nie dokonuje jednak odwołania do Konwencji rzymskiej, lecz do rozporządzenia Rzym I, które Konwencję rzymską zastępuje (*vide*: art. 24 Rzymu I).

²⁶ Dalej zwanego: włoskim kodeksem cywilnym.

W prawie włoskim kwestia przedawnienia regulowana jest przez przepisy Księgi V. Podstawowy okres przedawnienia, zwany także „przedawnieniem zwyczajnym”, wynosi 10 lat i ma on zastosowanie zawsze w sytuacji braku reguły szczególnej dotyczącej dawności²⁷ oraz dla roszczeń o krótszym terminie przedawnienia, które zostały zasądzone prawomocnym orzeczeniem sądu.²⁸

Pierwszy z okresów modyfikujących zasadę ogólną wynosi 5 lat i ma zastosowanie do przedawnienia roszczeń mających swoje źródło w czynnie niedozwolonym oraz rocznych roszczeń wynikających z renty, dożywocia, należności alimentacyjnych, dla roszczeń z tytułu papierów wartościowych gwarantowanych przez rząd, najmu nieruchomości oraz dzierżawy nieruchomości, należności okresowych, w tym odsetek oraz odpraw pracowniczych.²⁹ Analogiczny termin został także przewidziany dla roszczeń mających swoje źródło w zapisach umowy spółki wpisanej do odpowiedniego rejestru.³⁰

Drugi, szczególnie okres przedawnienia wynosi 3 lata i ma zastosowanie do roszczeń z tytułu pracy świadczonej za wynagrodzenie wypłacane za okresy dłuższe niż miesiąc, dla roszczeń przedstawicieli wolnych zawodów z tytułu wykonania dzieła, roszczeń notariuszy oraz roszczeń nauczycieli o zapłatę za lekcje udzielane w okresie dłuższym, niż miesiąc.³¹

Kolejnym okresem przedawnienia są 2 lata, które mają zastosowanie do roszczeń z tytułu umowy reasekuracji,³² czynów niedozwolonych wynikłych z ruchu pojazdów mechanicznych³³ przy czym w przypadku roszczeń wynikających z umowy transportu rozpoczętego lub ukończonego poza Europą okres przedawnienia jest odmienny i wynosi 18 miesięcy.³⁴

Z kolei roszczenia mające swoje źródło w umowie transportu i umowie spedycyjnej,³⁵ umowie ubezpieczenia,³⁶ a także roszczenia nauczycieli o zapłatę za lekcje udzielane w okresie miesięcznym, dziennym lub godzinowym, komorników, osób prowadzących internaty, domy wychowawcze

²⁷ Art. 2946 włoskiego kodeksu cywilnego.

²⁸ Art. 2953 włoskiego kodeksu cywilnego.

²⁹ Art. 2947 włoskiego kodeksu cywilnego.

³⁰ Art. 2941 włoskiego kodeksu cywilnego.

³¹ Art. 2956 włoskiego kodeksu cywilnego.

³² Art. 2952 włoskiego kodeksu cywilnego.

³³ Art. 2947 włoskiego kodeksu cywilnego.

³⁴ Art. 2951 włoskiego kodeksu cywilnego.

³⁵ Art. 2951 włoskiego kodeksu cywilnego.

³⁶ Art. 2952 włoskiego kodeksu cywilnego.

lub szkoły, pracowników za wynagrodzenie wypłacane za okresy krótsze od miesiąca, farmaceutów o zapłatę za leki, kupców o zapłatę ceny za towary sprzedane osobom niezajmującym się handlem³⁷ przedawniają się w okresie rocznym.

Najkrótszy okres przedawnienia – 6 miesięczny – znajduje zastosowanie do roszczeń hotelarzy i właścicieli zajazdów odnośnie zapłaty za nocleg i wyżywienie.³⁸

Jako iż niniejszy artykuł dotyczy przedawnienia wynikającego z umów sprzedaży, a jak zostało wskazane powyżej kodeks włoski w art. 2955 przewiduje szczególny okres roczny dla sprzedaży konsumenckiej, analizie należy także poddać przedawnienie roszczeń wynikających ze sprzedaży profesjonalnej. Możliwe są bowiem następujące opcje – umowa sprzedaży pomiędzy podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą oraz wykonana w związku z ową działalnością podlega przedawnieniu regulowanemu przez normę ogólną, tj. art. 2946 włoskiego kodeksu cywilnego, bądź przez którąś z norm stanowiących o szczególnym terminie przedawnienia (choćby poprzez analogię art. 2955 włoskiego kodeksu cywilnego), czy też przez normę zawartą poza Księgą V.

Ustosunkowując się do powyższych kwestii należy wskazać, iż ostatnia ze wskazanych możliwości nie ma miejsca w prawie włoskim, gdyż poza kodeksem cywilnym nie znajdują się żadne normy regulujące samoistnie termin przedawnienia roszczeń z umowy sprzedaży pomiędzy profesjonalistami.

Rozważając natomiast regulacje kodeksowe dotyczące przedawnienia i ewentualne zastosowanie art. 2955 włoskiego kodeksu cywilnego do rozpatrywanego problemu zauważyć trzeba, iż kwestia dopuszczalności takiej wykładni była przedmiotem analizy sądowej. Przyjęta w tej kwestii linia orzecznicza jednoznacznie wskazuje jednak, iż szczególny, krótszy termin przedawnienia znajduje zastosowanie jedynie do roszczeń wynikających z umów sprzedaży zawartych pomiędzy profesjonalistą a konsumentem, mających za przedmiot rzeczy przeznaczone do użytku prywatnego konsumenta lub jego rodziny.³⁹ W konsekwencji odmówiono zastosowania powyższej regulacji dla roszczeń wynikających z umów sprzedaży, w których naby-

³⁷ Art. 2955 włoskiego kodeksu cywilnego.

³⁸ Art. 2954 włoskiego kodeksu cywilnego.

³⁹ Zob. wyrok o sygnaturze C 83/4609, C 96/167, za: A. Thienne, *Della prescrizione*, [w:] *Commentario breve al Codice Civile*, ottava edizione a cura di G. Cian, Cedam 2007, s. 3592.

ta rzecz może być wykorzystana do dalszej odsprzedaży oraz zawartych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej z profesjonalistą.⁴⁰

Mając powyższe na uwadze podsumować należy, iż do roszczeń z tytułu sprzedaży profesjonalnej zastosowanie znajdzie art. 2946 włoskiego kodeksu cywilnego, przewidujący 10-letni termin przedawnienia.

Kwestię możliwości podniesienia zarzutu przedawnienia z urzędu reguluje norma art. 2938 włoskiego kodeksu cywilnego stanowiąca, że nie można uwzględnić z urzędu przedawnienia, jeśli nie postawiono w tym przedmiocie żadnego zarzutu. Sąd nie jest więc uprawniony do tego, aby bez wniosku badać fakty wiążące się z przedawnieniem roszczenia, ani też nie może z urzędu uwzględniać takich okoliczności w wyroku. Zarzut przedawnienia w każdym wypadku musi być postawiony przez stronę. Praktyka sądowa nie odstępuje w tej kwestii od wyraźnego brzmienia przepisu.⁴¹

IV. Konkluzja

Uwzględniając powyższe uwagi należy jednoznacznie wskazać, iż w przypadku zawarcia umowy sprzedaży lub dostawy pomiędzy włoskim sprzedawcą a polskim kupującym, do zagadnienia przedawnienia roszczeń wynikających z tego zobowiązania zastosowanie znajdzie prawo włoskie. Konieczność odwołania się do włoskiego porządku wewnętrznego jest konsekwencją braku ratyfikacji przez Republikę Włoską Konwencji nowojorskiej, która do takiego stosunku prawnego nie znajdzie zastosowania nawet w sposób pośredni.

Włoskie zasady dotyczące przedawnienia cechują się znaczną różnorodnością okresów, jednak ich analiza jest o tyle prostsza, iż są kompleksowo wskazane w Księdze V włoskiego kodeksu cywilnego, a nie rozsiane w regulacjach odnoszących się do poszczególnych typów stosunków zobowiązaniowych. Ta koncepcja koncentracji nie znalazła jednak pełnego odbicia w projekcie art. 182 księgi pierwszej kodeksu cywilnego,⁴² który

⁴⁰ Zob. wyrok o sygnaturze C 81/6004, C 89/1266, C 94/9494, za: A. Thienne, *Della prescrizione*, [w:] *Commentario breve al Codice Civile*, ottava edizione a cura di G. Cian, Cedam 2007, s. 3592.

⁴¹ Zob. wyrok o sygnaturze C 00/2063, za: A. Thienne, *Della prescrizione*, [w:] *Commentario breve al Codice Civile*, ottava edizione a cura di G. Cian, Cedam 2007, s. 3569.

⁴² Projekt księgi pierwszej kodeksu cywilnego wraz z uzasadnieniem jest dostępny na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości: www.ms.gov.pl/kkpc/ksiega.rtf.

częściowo powtarzając brzmienie normy aktualnie obowiązującej w zakresie przedawnienia⁴³ dopuszcza możliwość wprowadzenia terminu modyfikującego podstawowy okres przedawnienia, który wynosiłby 3 lata. Z uzasadnienia jednak wynika, iż intencją projektodawców było, aby jak najrzadziej pojawiała się konieczność wprowadzania wyjątków w zakresie długości zaproponowanych dwóch okresów⁴⁴ – wskazanego powyżej podstawowego oraz 10-letniego, zwanego „ostatecznym terminem przedawnienia”,⁴⁵ przy czym możliwość modyfikacji przez przepisy ogólne została dopuszczona tylko dla pierwszego z nich.

Dla potrzeb ewentualnej praktyki sądowej w tym zakresie warto również wspomnieć o regulacji art. 1523 i nast. włoskiego kodeksu cywilnego, stanowiącej o często występującym w obrocie zastrzeżeniu własności towaru aż do momentu dokonania całkowitej płatności ceny. Zgodnie z regulacją włoską w umowie sprzedaży na raty z zastrzeżeniem własności, kupujący nabywa własność rzeczy wraz z zapłatą ostatniej raty ceny, lecz ponosi ryzyko od momentu dostarczenia towaru. Zgodnie z poglądem orzecznictwa i doktryny, zastrzeżenie własności towaru aż do momentu dokonania całkowitej płatności może być zawarte zarówno w umowie sprzedaży łączącej strony, jak i w osobnym dokumencie. Wyłączone jest jednak to, by o fakcie zawarcia przez strony owego zastrzeżenia mogła świadczyć faktura, w której treści byłoby ono zawarte; faktura jest bowiem dokumentem księgowym wystawianym jednostronnie przez sprzedawcę.⁴⁶

⁴³ Art. 118 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku – kodeks cywilny.

⁴⁴ Księga pierwsza kodeksu cywilnego wraz z uzasadnieniem, s. 176.

⁴⁵ Art. 183 § 1 projektu księgi pierwszej kodeksu cywilnego.

⁴⁶ Tak wyrok o sygnaturze C02/14891, C 91/9282 oraz A. Zaccaria, *Della vendita*, [w:] *Commentario breve al Codice Civile*, ottava edizione a cura di G. Cian, Cedam 2007, s. 1579.